

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНЫҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИИ ОРГАНЫ

№ 1 (2175). 1951 ч. январь 1, понедельник | Өртөө 20 көп

1951 чыл

Дун ортузу тура, Спасс башчыныч шактары 1951 чылдың чедип келген мезгелди хаккан. Кремль курантыларынын кагышканын бистин чурттуг кижилери дынаан болгач бугу чурттары ажал ишчилери, бугу нациларга очке кичеон гейди салган, азы тодарагаарга Москвада Кремль болза, чер бөмбүрөөнин чус чус миллион кижилериниң угачи-медере-дериини болгаш күзөгсөрүүнү сорунга-ныг тыртакшышканын төвү болур.

1950 чыл коммунизмдин улуг херөөниң тилектеги дөш бистин удуштуг маадрыг демсидиниң чыл бизилегинге чыгышкылы арин болуп артар Совет кижилер, болшевиктер партиясынын удуштугазы болгаш өш Сталинниң генералдыг башталгазынче чораш артен чылды ынак Төрөө чуртунун чагайжылгазы дөш күшү алычы кайгамчыктыг тиг элелерине демелген эргектер.

Бодуну улуг Төрөөн чурту, болшевик партиясы болгаш совет чага дөш совет улус бо хүн дайын өөндүгө беш чыл планынчыл кол сорулгалары чедип шиниң күөсетининиң чоргарынынш биле чугаалап турар. Улетпүрүнүң азы продукциязын бүдүрүп үндүрениң денвени 1950 чылдың 10 айларының дургузунда дайын мурундагы денвенден 70 хуу ашкан; тараа культуларынын ишти дүжүү чеди миллион 600 миллион нуд чедип, дайын мурунунга; 1940 чылдың денненден 300 ажал миллион нуд тараа белеткенен. Улус ажал агынынын күчүлүг көдүрүшкүнү совет кижилериниң национал орудугу, олар чыл материалдыг чагай амчдыралынын болгаш культуругу денненден улам мчайгы өзүшкүчү биле үдетип турар.

Бо бугу кайгамчыктыг чедипшиктер социалист чарыштың совет патриотчуларын индустриязынын болгаш чотаа-кекчи ажалынын көстүп көрбөөн көдүрүшкүнүнүң ачыгы биле чедипшиг шаданган. Социалист чарышка хоорай болгаш көдөрчү миллион-миллион ажал ишчилери бистин улустун чабыштыг патриотизмин, коммунист тулушкунунун денненде арнын кызылар чок берин-гейин чарыктыгы биле илереп турар. Бистин чуртун ажалчы чоннарынын төгүлүг тилектелери биле болшевиктерин партизанынга, улуг башчыны болгаш башкы өш Сталинга бараан болуп ханыгы биле медереп турарлар.

Ажалдыг культура тургузушкунун бугу участокарында улуг чедипшиктер биле совет Гыванч ажалчы чону 1951 чылге шилчип турар. Областың лыга хөй улетпүр бүдүрүлгелери бүдүрүгге оонаалгаларын чүге күөсеткен олар, зарын орапчок ажыр күөсеткелен. Эгер чыл планын хуусаа бетинде күөсеткери дөш социалист чарыштын ишчилери тодары болгулаан; даранылга комбина-лыны коллектив, «Тыва тулгу» трестиз алгы завод, авторга болгаш авто транспорт чотгоразы хамаражыр. Сарыг-Селтин, Бай-Хаактың база Шагаан-Арыгының райондуну комбинаттары чыл планын беза чедипшиктерин күөсеткелен. Областың көдө ажалгынынын ажалы

ишчилери күрүнге көдө ажалгыны про-дуктуларынын дүжаашканы биле хуусаа бетинде Узе санашкан. Келер чылын бе-лик дүжүтү азы дөш материял тех-никтиг баазаны тургузар таадынызе күженишкениң ажалды чорудуп турарлар. Тес-Хем районун Ленин аттыг бол-гаш Барыш-Хемчик районунун «Кызыл тараачы» деп улагыч катышкан кол хозтарына, ол ышкаш Улуг-Хем району-нун «Куншажылдыг хостуу». Сталин бол-гаш Калинин аттыг көдө ажалгыны артеалдеринде, Танды районунун «Кызыл партизан», «Революция чабыжы» кол хозтарында. Бил-Хем районунун Кочетов аттыг колхозунда, Каа-Хем районунун «Октябрь 30 чыл өш» колхозунда чакы тарыгага Урезина уруушкуну бүрүн биле доозулган. 1950 чылдың дургузунда каш-лаш чус колхозчу арааттар өглерден та-рымчалыг кылдыр тутушкан бажыннарже көжүп киргизөө, амгы үениң болданын машина техниказы биле колхоз, совхоз тарынд чепсегетингени көстүп көрбөөн биле өскөн.

Бистин чуртта социализм тилектеги-ге үндөшлөтүп, индустриалдыг мораль-политиктиг чангыс өш, улустарың аг-найырамы советтиң чогаалдычы дилег патриотизмин чедип күчүлүг хөдөлгичи күштер өшүп кабарган. Совет күрүне ол күштерге дайнышып, коммунизм ту-душкунунуң херонге кайгамчыктыг че-дипшиктерин чедип ал шаданган. Улустар аразында Совет Эвилелиниң аг-торигеи канчаарда аажок өшүп улаг-кан, Эпвайыралдык ден эргениң денни-честалинчы принциптеринде болгаш улустар аразында калыжаалдыктын кыга үндөшлөтүп Совет чазактын даштык политиказы бурунгаар депшиг-гелди киж и төрөгөтенге изиг байыра-дыгы биле деткинип турар. Капиталист системаның ирп чыдаарын болгаш дүй бүзөлтүргенин бодунуң догунаашкыны-нын ылаштыг фактылары биле бадык-дып турар — социалист системаның артык күчүлүг социалист болгаш капи-талист ийи системаның чарыкындан идрен көстүп турар. Социализм тулуш-кунуң өртүмө кирген Европа болгаш Азияның улус демократтыг чурттарынын ажалчы чоннары Совет Эвилелиниң дур-жулазындан өөренип турарлар. Совет улустун улуг Уаперчизм капиталист болгаш колония чурттарынын ажалчы чо-нун капиталист куладышкына улуг демсегече сорууш вирип турар.

Бистин социалист индустриал болгаш күрүне тургузуштуг кайгамчыктыг ар-тык күчүлүг — капитализмдин улус күш-телиншиктерин ирп чыдышканынын, база буржуазтыг демократиянын сан-дарышканынын хаазындан онза тодара-гайгы биле көстүп турар. Капиталист хөдөлгичи масса чонунуң талазында к-лелени биле көрүп турары хүнбүрү күш-телин, колония болгаш замаарыгалыг чурттарынын боттарынын куладышкына-ры империалисттерин хөдүнү чок чоруу-улам өшүп турар. Капиталист тургузу-гун чедип чок өлүмүн баш удуз бол-дурбаны орадашчынаан. АКШ болгаш өскөдө чурттарынын империалист бур-жуазтары ажалчы чонун демократтыг

Чая, 1951 чыл бистин кайгамчык чуртувуса, ош маадрыг улуг чонунга ардарыг кызылар күшү ажалдык чаз че-дипшиктерин, ча алдархавыаны бөөр. Бис, совет кижилер боттарынын план-нарыны чотгорду кылдышаан, улуг улуг сорулгаларын мурунусаа салыр бис — бистин ол планины күөсетиндерга-сорулгаларымы индустриал чедип.

Коммунизмдин хаалаңчык улуг хере-ли бугу делегейге бөкчү көдүрүп турар ол хире улуг болгаш аскериктиг чурт-туң өш мен деп чоргаргагышкын, патриоттуг медерөөн бо хүн совет ки-жи бүрүүнүн чүрөөн долар.

ССРЭ-нин улустары болшевик парти-ның удуштугазы болгаш генералдыг башчыны башкыны өш Сталинниң мерген башталгазы биле чорбушаан. ком-мунизмдин долу тилектеги улус бу-рунгар базаны кызын турарлар. Чаа чыл биле, эштер!

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

эргелеринин өөлүг артышкынын арин ууттап эргелелиг фашист метрога-рыне шилчип турарлар. Империализм империалист реакцияны ол кыдыг ка-ра күштери чежемейчинде шыктырап тура, төөгүнүн тайбынче, демократияже болгаш социализмдин күчүлүг шимчөөн-дүн доктадыл шыкыстар. Тайбын-нын, демократиянын болгаш социализм-нин күштери тилетирбес.

1950 чылда бистин Төрөөн чуртувус коммунист тулушкунуңа кайгамчыктыг улуг чедипшиктерин чедип шыдаан. ынакты көдүрүшкүнүң, база эртем, зитирген совет улус чедип алышкына канчаарда оожургаас болгаш чаа тиг-делелерже улам бурунгаар чайгыш чок шимчөөрлер. Бистин удуштуг тилекте-маадрыг улус бис деп чоргары биле адатынар эргелер. Ош эртин шы-давазы шимчөөр болган ош кыдыл шы-давазы хире херектер чок. Социалист Адачуттун күчү шыдалын, улустун ма-териалдыг болгаш угаалмедерениң улам ынакты көдүрүшкүнүң, база эртем, культураның улам ынакты чечектелиш-кенин быжылаар сорулгалыг кызымак күшү ажалчы болшевик партия болгаш совет чага миллион-миллион ажалчы-нарын, колхозчуларын, индустриалчы-кыгырып турар.

Бодунда советтиг тургузуг, социалист демократия күрүшүнүн, хөй индустриал амчдыралына улус массаларын калбак кезинде индустриал кырыгызын ханды-рып турар, Совет Социалист Респуб-ликарынын Эвилелиниң артык быжыг кү-рүне бугу делегейге чок. Ажалчы чоннар депутаттарынын черчер Советтеринге сонгулдаар таадынызе бистин чуртта болуп эртен сонгулда кампаанылы болза-совет улустун болшевик партияга, совет чазакка улуг баштыгынын өш Сталин-ге улуу биле ычакшыдынын, кызыгаар чок берингенни ылаштыгы биле көргүскөн. ССРЭ-нин ажалчы чону, ам авиледешик республикаларынын Дөди Советтериниң сонгулдаарына улуг ишпейлиг биле белеткенип турар. Ол сонгулдаарга совет демократия база кайгамчык чаа тилекте-биле алгыштар дөдөрчөк чыгарып тур-ба.

Чая, 1951 чыл бистин кайгамчык чуртувуса, ош маадрыг улуг чонунга ардарыг кызылар күшү ажалдык чаз че-дипшиктерин, ча алдархавыаны бөөр. Бис, совет кижилер боттарынын план-нарыны чотгорду кылдышаан, улуг улуг сорулгаларын мурунусаа салыр бис — бистин ол планины күөсетиндерга-сорулгаларымы индустриал чедип.

Коммунизмдин хаалаңчык улуг хере-ли бугу делегейге бөкчү көдүрүп турар ол хире улуг болгаш аскериктиг чурт-туң өш мен деп чоргаргагышкын, патриоттуг медерөөн бо хүн совет ки-жи бүрүүнүн чүрөөн долар.

ССРЭ-нин улустары болшевик парти-ның удуштугазы болгаш генералдыг башчыны башкыны өш Сталинниң мерген башталгазы биле чорбушаан. ком-мунизмдин долу тилектеги улус бу-рунгар базаны кызын турарлар. Чаа чыл биле, эштер!

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Бизин чоннарын чаңчыкан байыраалы — чаа чылга уткуштур Кы-зыл районун Тасыда «Черби» кол-хозтун мурунчык бызаңчыны Седи-ге удуштуг турду ажалдык чакыла-ры 1951 чылдың тулугларына хе-регелери биле 6 метр узун туртуг 1500 чудуктары белеткер турган, 450 чудуктары пландан ажыр белеткер, тудуг шөлдөрине дажы-лап алганнар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

ЧАА ЧЫЛ-БИЛЕ, ЭШТЕР!

Улуг СТАЛИННЫҢ удуртулгазы-биле коммунизм тургузушкуну дээш демиселге чаа-чаа тиелелгерже!

С. САРЫГ-ООЛ.

ДААРТАГЫ КЫЗЫЛ

Төрөөн улуг совет чурттуң чоргарлавын, Дерткү беш чыл түңүленин чылы болур. Бежен чылдың календары доосту берди, Бедик чагай келер беш чыл көстүп келди. Ол-ла каш беш ишчи чылдар дургузунда Оран чурттуң канчап баарын санавайн-даа. Областың чечектелген одаа болган Оттуг, Кызыл хоорайдына көре каавыт:

Асфальдыг кудумчулар, шөлдөр жежир Ангыр, кас дег шимчөөн-дааштыг машиналар Ак-ак кептиг шагдаа кыстар аайын эргейн Аргый-эргий, каржып солчуп маңаашып тур. Чап-чаа дооскан шоран ышкаш бедик чараш Театрның эжини хөдөөн чечектерже. Кадай киж шилчегенден үнгөн сугну Камнын кончуг чөлөштөлдүр бүлүртүп тур. Каастанып котырыпкан, орден кадап Каргы чурттуг колхозчу ашак — Арай далаш: — Кара-далай баарым ол! — деп Аэропортче такси мунгап халдып эртин. Каа-Хемден бүдүн септи үндүр сүргеш, Хоорай муруну ховудува бадырып каан, Каас ногаан чимас, ыш, үнүш шыккан Ховар чараш тудуг-балгат чаптып бар чор!

Туркменияның Кол каналының оруунда

АШХАБАД. Туркменияның Кол каналының тудууна хереглөөрине көвар чүдүлдер, тудуг материалдары, ыш, механизмер сөөрткел машиналар чурттуң бугу талаларын-дан Тахиа-Ташта, Казандикте, Неон-Дагда көөп турар. Ында хүн-бүрүде ажалчылар болгаш тускай эртемнигер нежешип турар. Ургө-дөдө күштүг баазаны болгаш ажалчы суурун тургускан. Тахиа-Таштын суурун тургузар шөлүн шилчип алган. Мында авто-машиналарың бир дугаар кезөө че-де берген. Аму-Дарьяны куду бат-кан ыш чүдүргөн шуушак судно-лар белеткенип турар. Туркменияның геология эргелели келер чылдың январь өгөзүндө канал үндүрер черин оруун ком-плексиалг шилчелөөрине кирер. Тускай курста чер үттөөрүнүн ма-стерлерин белеткер турар. Небит-Дагдаже тракторну чорудуп турар.

Москвадан Сталин аттыг автозаводу беш чылды дооскан. Москвада И. В. Сталин аттыг авто-мобиль заводунуң коллектив бүдүрүл-гени чаа улуг тилектеги чедип алган: улус ажалгынын өзүн тургузуштын болгаш сайырадырын беш чыл пла-ны биле 1950 чылда завод доктаган ав-томобиль бүдүрүп үндүрүшүн таадыл-биле чыл планын декабрь 26-да доос-кан. Дайын өөлүгүгө сталинчы беш чыл-дарын дургузунда төдөлүшкөн маши-наларын бугу хөйлерин массалык-биле бүдүрүп үндүргөн: «ЗИС-110» деп чикк автомобиль, «ЗИС-150», «ЗИС-151» деп чык чүдүрер автомобиль, «ЗИС-154» болгаш «ЗИС-155» деп кончуг ча-раш алгообустар. Беш чылдың баштайгы чыл-биле де-меллөөгө продукцияларын чорудуп бү-дүрүлгөүгө 78,4 хуу улагыч. Продук-цияларын бөгөртөөн чилеткөөрдөн 150 миллион рубльди пландап ышкар кам-налызын завод алган.

Колхозчу суурга байырлап

УПШ, (Наманган область). Уйкат деп узбек аал хоорайдан барыда улуг ылгагач. Бажың бүрүзүнде электри ра-дио, стол, саңдай херекселдеринг. Суурда үш школа, 2 клуб, чом саңчыра, магазин, энеге болгаш почта салыры бар. Ажалчы чоннарын эртен чертер Советтеринге сонгулдаарынын үөштен-бөөр бо аразында Уйкаттыга дыка хөй болушкунуң болган. Ленин аттыг кол-хоз үш гидростанцияларын, радио бел-дир дээрбелг болгач. Узун чөптер дү-жүтүг хөвөчүн өстүргөн, колхоз оортан 10 сая рубль ажал оруулаш алган. Күш-хүниңге 20 рубль, 2 килограмм тарапы болгаш өскөдө хөй продуктуларын бе-рип турар. Хөвөчүлөр бай чурттап турарлар. Олар боттарының ас-кежиги шилчегендай баштагыч И. В. Сталинниң тургусканы, колхозчу тургузуштан тып алганнар. Чер-черин Советтеринге сонгулдаарың бай-ырың хүниңде киж бүрүч И. В.

СТАЛИНО. УССР-нин Дөди Советинге сонгулдаарга алдар кыдыр Дөдөлгөч дажылары чаркып турар. Емчөлөөкүчү № 65 шөхтаның коллектив 1951 чыл-га кирештир чурттан казын бедик бү-дүрүшкөүгө 78,4 хуу улагыч. Продук-цияларын бөгөртөөн чилеткөөрдөн 150 миллион рубльди пландап ышкар кам-налызын завод алган.

3 миллион 250 муну 1950 чылдың планындан ажырганнар

Сөөлүгү үеде калбак херетелелиң бараан-варына чонунуң Негелден улам улагыш-калгын биле чик бараан тардырыңдык-область чотгоразы 1950 чылда 3 миллион 250 мун рубльди ажал-бүрү бараанарын пландан ажыр салдыган. Ош шилчеге-дөш чылдан пөс айман 1 миллион 500

мун рубльге, трикотаж чүдүлүк бараан-арын 700 мун рубльге, идишхеп айман 1 миллион 500 мун рубльге болгаш то-гулар, эр, хөвөжөн устар айман, база оондаа өске чик бараан айман тушту-спандан ажыр саткан.

Каа-Хемнин улетпүр комбинатында

Чыл төнчүзүгө чедир 150 мун рубльдиң продукциязын чыл планын-дан ажыр бүдүрүп үндүрер дөш социалист чарышка улагт хуаа-лгезин Каа-Хем район улетпүр ком-бинатынын коллектив алдарымы-биле күөсөдип турарлар. Комбинаттың кидис идик кылар, даарынар, дарганнар салбырады-декабрынын сөөлүгү хүннеринде бү-дүрүлгө планынын үргүлчү ажыр күөсөдип турарлар. Ам бүдүрүлгөдө чаа чылга алдар кылдыр социалист чарышты хай-

нышкынын үргүлчүлөп турар. Бүдүрүлгенин шалыпчылар аразы-га шилчип кызыл тугун өш Бунин баштап турар идик кылар салбыр-тиилеп алган мурунчык чоруп турар. Сөөлүгү хүннерде салбыр бүдүрүлгө оонаалгалын үргүлчү бүдүн чартык хуу күөсөдип турар. Стахановчу дарган өш Аржаков хүн-бүрүде ийн норманы күөсөдип келген болгаш дааранылга салбы-рында ажалдап турарларың бирги одуруунда өш Горбунова чоруп ту-рар.

Бистин ынак Төрөөн чуртувустун алдары дээш

С. САРЫГ-ООЛ.

ТАЙБЫҢ ТИИЛЭЭР

Америктин, Англиянын үкпе тенип, Аяа долган, араатанзан мангыстары Тайбын турган улустарнын амынче Дайын чепсөөн дөгөп алган халдап шурап, Дешилгелиг хөгжүлдөжө кыжанышаан, Дераин дүржөк, мынча дийип чарлап турлар:

—Элбек делгем делегейде чаптып чурттаан Эмге-санчок ишчи кулдар дөгөргези— Эгөөртинмес эдин-севин—тыпкан ажыны "Эзиз" биске өргүт-тудуп бараан болзун; Эртөм-номга өөрөмөйн чүдүзү!—деп Эрге-шөлөз, хосталганы хоруп турлар.

—Арыг сөөктүг—төре тудар тергиделдер, Акша-мөнгүн бажы билди өөлөр биске Чагыртпайн—бараан болбайн чөргөзөннерин Шаажылап бажын алыр эрге тудулап, Оон башка тайбын турбас чаалаар бис!—деп Огув, чепсөөн биске дөгөп калчаарап тур.

Уптекчи каш мангыстарнын кыжанынга Улетпүрчин сая холдар дүжүп бербес! Демниг күжүн кадып алгаш, чангыс-угда Дөршилдерге хары бөврин биле берген. Делегейин чаалыг өртөк камгалап каар Демиселди чырыткылаан СССР бар.

Халас күшке, ханга көкпейн араатанзан Капиталист—бөрүлөн-даа танытыган! Ажы-төлү чага баргаш келбейн барган Авай, ачай амгы шагда кайда чогул? Дайыннын шөл ханыг көлүн сүзүп өрткөн, Даваң, хол чок бертиктер-даа кайда чогул?

Даг дег кара—довук дег ак алдынга баар, Дайын күзөөн—тайбың шынга бастырып каар! Хостуг чурттаар тукту туткаш үш хар чепсөөн Кожкак чалын—маадырлыг корей улус Азий дийти сырыптар дээш халып келген Америктин мангыстарын чылача шаап тур!

Тайбың тутун бажы туткан бүгү чоннар Дайын күзөөн—олча халаан мангыстарнын Боттарыңче боонун аскын делди турлар: Моон сонгаар дардал үнер даяыл дурдур; Актыг, чөптүг чонну хемдир ёзу дүжөр, Ажылчы чон шитпирлиг тилеп үнер.

Социалистиг бедик хүлээлгелер

1950 чылда автортанын чолаачылары эки ажилдааннар. РСФСР-нин Дээди Советинге ам болур онгулдаларын бүдүрүлгенин чаа дедишкенин биле демдегелерин күзөвшипаан, Кызыл хоорай Советинин депутаты чолаачы эш Эзээн капитал септелгези чокка Бюдунг автоматизацияга 100 муң километр чоруурун хүлээлгөн. Эш Эзээн декабрын планын 20 хүнде 116 хуу күүсеткен болгаш

138 литр кывар чүүлдү камнап алган. Чолаачылар Н. Безотечество болгаш В. Анаыин декабрын 25 хүнеринде сөөртүгө планын 170 хуу күүсеткенер болгаш киж бүрүзү 100 литр кывар чүүлдү камнап алганнар. 1951 чылда улуг бүдүрүчүлүг ажилдаарын, база долтаатынган онаалгаларын ажыр күүседирин стахановчулар А. БАТАЛОВ.

Агаарнын оруктарында

1943 чылдың чыйынында. Дайынчы ожаалдаан эеп чоруп алура дайыннын турган чериниң кыргылыга ол ужулуп кел-чыткан. Кезекши импринде сөөмөттүг чалгычтарының адеңде ында зааа кызыл оттар көөтүп өртчү тургулаан. —Удаво Биев—деп, чүрүчө көргөш штурман алгырган... хенерен машинаны эзелеттиг снарядтарнын частышынын арыктыг отту дээрбөз долганган. Ужудукчу дийтерин ызыргынышаан, мөшкөзүн бир-бир талажа, база өрү, куду кыллыг тып, өлүмдөн чайлаарын орадажып-ла турган. Частышыкынан сонда чыдың калган болза, сөөлү снарад оң талаа моторну гүй дөп каап, ычынган аар бертиген самолёт черге дүргөй биле башыан.

Румыянын кырынга эа берген. — Чаа чылбиле, Фриггер—деп алгыртган, Аким Анучин дайынче бөлүк бомбарданы оюп башырышкан. Оң аздада дөңдөп короткан дайыннар аткаарып турган. Сылдар, танкалар, демир оруктар вагоннары агаарже хүтүмбө болуп чыг таш үнгүлөп турган. Бухарест, Прага, Вена, Будапешт, — Германияны ажып тилээп, Мулин, Харбин, Мугден, Чанчунь...—Японияны ажып тилээп. Чаагың чеди дээди шаңчалары ужу дукчу Анучиниң хөрөң кааптап турар. Кызылдын аэропортуңуң самолёттарының эвезоузун командири, дуржулгалыг ужу дукчу Аким Дмитриевич Анучиниң хары Уаен ийн. Аким Дмитриевич Анучиниң командир лап турар эвезоу дыка эки найрадыг коллектив болуп турар. Оң ужудукчулары авария чокка каш катөп онгон муң километрлерин эртер ужулуп турарлар. Анучиниң эвезоузун ужудукчулары сөөртүгени конуг эки организастап турарлар. Олар болза, амык совет областы чаартырының хөрөңгө улуг салымышкыны бериш турарлар. — Чаа чылбиле, эш командир! А. ЕРМОЛАЕВ.

Кызылдын аэропортуңуң эң эки ужудукчузу Афинсий Ватагин.

ТАЙБЫҢНЫҢ ЧАРЫҒЫ.

Ийн делегей болгаш ийн түңнөл

Делегейиң ийн дугаар дайынны доорзулган соода өргөмчөй ийн лагерге — АКШ-тын араатанчыг империалистери баштаан империалистиче лагерге болгаш күчүлүт Совет Эвилелинге баштаан. сорук кырттырган демократияныг социализмиче лагерге хуваалган. Ол ийн лагер бот боттарыңче демдегелер чүвези чок харыч ийн удуралышка күштер болур. Индыг болганда ол ийн лагериниң эрткен 1950 чылда ажыгагыт түңнөдери мырмача сыр бөсө. Капиталистиг делегейиң эло-помпозо крйисе азын-уаанна куду дөң, дайын мурунундагы деңгелиңе чеппей турда СССР-ниң болгаш улус демократияныг чурттарының ажы-агыйы улаж-на сайзырап, чаа-чаа чедипшикенини чөпшөп ап турар.

1950 чылда империалисттер делегейге хан дөгүшкүчүг эжелекчи дайынны чорударын уламга хөрөзөлдөп, Кореяны, Филлиппинерин, Малайяны, Вьетнамны, Индонезияныг уаустарының ханын төп, улуг кыдат улустун чурту Тайваны эжелеп турда социализмиче лагер—СССР болгаш улус демократияныг чурттары тайбың кыргылынга улуг тилделгелери чөпшөп алган.

Волатга Куйбышевтин, Сталинградтын, Днепрде Каховканың суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларынын, Туркменидагы Бол каналынын, Муруу-Украина, Сопгу Крымнын каналдарының тудушкунун коммунистиче сталинчы улуг тулугтарың бистиче улус боттадырып турар.

Куйбышевтин, Сталинградтын суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларының ийни күжү-барык-ла 4 миллион киловатт болур. Ол ийн станция чыл бүрүдө улус ажыгагының хөрөгелениге 20 миллиард киловаттшак электри күжү бөөр болгаш 14 миллиард гектар черин сугтарынын хандырар. Ол болза, революция мурунуда халык Россияның бүгү бүдүрүп үнүргөн электри күжү-биле алап хей, Каховканың суг күжү-биле ажылдаар электри станциясы, база ол каналдар Украинаның муруну районнарына, Крымның согуу районнарына 1500 муң га черин сугтарар. 1700 га черин сугтаандырар болгаш көзө ажыгагынын электри күжү-биле хандырар.

Делегейде эң-не улуг калат болур Туркменианың узуу дурту 1100 километр Бол каналының тулуун 1957 чылда доозар Туркмениянын Бол каналы 1300 га черин сугтарар болгаш Кара-Бумуң 7 миллион га мал орадарын сугтаңдырар.

Партия болгаш чөвөзөтүң үргүлүч сарын салып эжелткен биле СССР-ниң культураның бедидер талааны биле улуг чедипшикенириг болгулаан. Чүгө 1949 чылда арылга шөлү 6 миллиард га өскөн, 1950 чылда тараа культураның ийни дүжүзү 7600 миллион пуд болган, ол болза, 1940 чылда деңгээрге 300 миллион пуд хей болган. Болдус чаартылаачыныг сталинчы планын совет улус терек кырында боттадырып турар. Эрткен бо ийн чылдың дургузуна 1300 муң гектар шөлө мөш олуругулааны кылган. Эвилелиң европ кеэиниң районнарының элөөн каш муң хөабектерин болгаш суг моондастарын колхозтар, совхозтар кылган.

Капиталистиче чурттарда ажылчы чөй

Төрөөн чурттун чагайжыдылгасы дээш

Тайга сымнарынчкык ыраг ында, Нарын деп хемчигештич ооруу, кадыр дегдарын ортузуна, Төрөөн чурттун чагайжыдылгасы дээш совет кижилерин могаг чокка ажылдап турары алдын уургайы бар. Мында ажылчыларнын болгаш стахановчуларнын саны чыл тудум өсүп, бүдүрүлгениң даа культураның даа албан черлери калбарып турар.

Дагжылар мырмача чокта чаа-ла радио дыңчавайн, орза чырыкты белин чоккерениниг лампалар болгаш алаалар биле чырыткылаанын турганнар. 1950 чылда анаа дык улуг ескерипшикениер болуп эрткелөөн. Туштуе болгаш ийни-даа чурттөгдө бажыңнарында электрикке көстүп болгон ийчиле алдын уургайың чурттакчылары радио дыйчаар, ону дамыштыр бистиче облэста, бүгү чуртта болгаш даштыкыда чүү болуп турарын билип шыдаар аргалыг болганнар. Дагжылар ам, делегейде бир дугааргы социалистич күрүнениң чүрөз—төрөөн мынак Москвазын хүн бүрү дыйчап, совет кижилерин күш-ажылчы чоруктарының дйриг чыккенин билип, коммунизмниң тилделгези дээш улум хейү, улам акизг-биле ажылдаарының патроттуг чыгыла-биле сорук кийричши турарлар.

Дагжылар 1951-ти чыгыче шилчип кир бипшаан, боттарының тургузуучу күш-ажылыңга моон сонгаардаа улам бедне өргүзүлгелери чөпшөп алырының, ычналгаш оон-биле бистиче социалистич күрү-везотиң күчү-шылданын бажыңнарының хөрөңгө үнөмөдөп салымышкыны бөөрүнүк ийги-күзөк-биле долдунган. М. ЕМЕЛЬНИЦЕВ.

нарынчкы амилырал байдал хүн бүрүдө уламга бакырап турда бисте болгаш улус демократияныг чурттарында ажылчы чонун амилырал байдал хүн бүрүдө эжижиш турар. СССР-ге үш улаа өртөк чыгыткениниң ачыгызыла бистиче улусу 267 миллиард рубльга камнап алган. Ол мынак Чехословакияны, Польшаны, Венгрияны, Болгарияны, Румынияны, Албанияны, МАР-ны, Кыдаттын болгаш өскөдө чаа демократия чурттарыда ажылчы чоннарың амилырал байдал хүн келген тудумга эжижиш турар. 1950 чылда СССР-нин күрүнө бөждөмөңү 427,9 миллиард рубль ийни түшүнүктөн культураның хемчегелерин 120,7 миллиард рубль чарыгдан. Ол болза, 1949 чылда турганыңдан 4,7 миллиард рубль хей болуп турар.

Совет Эвилелинде бүгү-күнүниң ыяалыга чорудар чеди чыл өрөгелдешти ам чедипшикениг боттадырып турар. Эмделүү эвес ортума болгаш ортумак школарда 37 миллиард киж өөрөшпү турар. Дээди өрөгелде черлеринде 1230 муң сугтулар өөрөшпү турар. Ол болза, Европаның, Азиянын капиталистич чурттарында дээди өрөгелде черлеринде сугтулардың саныдан дыка артык.

Тыңаан социализмиче чуртун ажыгагыны, культураны уламга күчүлү-биле чөвөзөлдөп турда капиталистич чурттарыңгы ажыгагыны, культураны тамыкө куудулап бөдөп турар. Империализмиче даянып багынаы АКШ-тын чыжөөн алыр-галга ол тодаргай алаар.

Улуска улуг империалистич эжелекчи политиканы чорутушаан, империалистич күрүнелерин чыгырчыклары бөждөмөңү хей кезин хан дөгүшкүчү дайын чорударыңга ажылдап турар АКШ-тын чаа 1950 чылда дайын хөрөгелениге чыгырдылар акыны 12 катөп улгачтыган. Ол болза, АКШ-тың бүгү бөждөмөңү 76 хууу болур. Кореяга империалистич эжелекчи дайынны чорударыңга АКШ-тың чаа 16 миллиард долларын немей үндүрүп бөөрүнчөгөн Англияны, Францияны шериг хөрөгелениге чарыгдалы дыка өскөн.

Чеселгезикниң калчаа аарыг өзү биле сүрпү тургада, капиталистич чурттарың экономиказы уламга кудулап турар.

Эрткен чылдын АКШ-тың экономиказы 22 хуу кудулаан. 1948 чылда деңгээрге шөл элдиришкени 6 миллион тонна, каш 11 миллион тонна кудулаан. 1950 чылдын бир дугаар кварталында шөл элдиришкени 1949 чылдын бир дугаар кварталы биле деңгээрге 3 миллион тонна кудулаан. 1950 чылда Англияны, Францияны, Италияны хөмүрдөш каш алыры дыка кудулаан.

Ажылчы чонунч амилырал байдалы бакырап турда капиталистериң ажы-көчөзө калчаардаа аажок өсүп турар. АКШ-тын капиталистериң көчөзө 21 миллиард доллар ажып турар. Бо каш чыккентен көргө делегейде туруп турар амын ийн лагериниң түңнөл бот боттарыңга удуралышка болуру ийдеп.

Тайбың талаачыларының бүгү делегейде күчүлүг шимчээпкени, СССР-ниң болгаш улус демократияныг чурттарының улуг чедипшикени чаа дайын кышкычыларың түгөшөп шыдаар болгаш империализмге хөрөңү бөлеткен турар.

Чаа суур мынчаар өзүп келген

Чүгөле ийн чылдын мурунуда Чадаана биле Барын-Хемчик аразында орук-биле торук чороап кижик школаның ийн бажыны, магазын болгаш бир шала тудуп каан тараа склады, база он шаа хире эрги терек бажыңнардан тургузунган бичин сууржугашты көрүп эрттер турган. Чыргакыны Хемчикке хал кийрип чыдар аскында терен сиенниг шынааны ол сууржугаш ындыг-ла онза аян кирибейн турган.

Ам ол эрги суурнун чанында тудугжуларнын шевер холдары биле бүдүргөн, чоңуг өлү безин онмаан чангыс ай, чаа бажыңнардан тургузунган Чөөн - Хемчик районда Жданов аттыг колхозтун төвү алынныг кылдыр турупсаа.

Бир-ле катап колхоз даргазы Кызыл-оол чөпшөп келгеш дүргүлүт саазыны чада тудуп, оларга көргүскөш, мынчап чугаалаан:

—Бистич чаа суурувусту тудуп тургузарынын планы бо тур. Моноу биске районнун чер тургузуунун килдизинден кылып берген. Бо план өзугаар манаа бистер боттарыңыстың төвүвүстү тудуп тургузар ужурулуг бис, ычналгаш хамы ужур болза, бистич ажылдаарыңыстан хамажыңп турар. Бир эвес бистер шалыккан ажылдаар болзувуса бистич суурувус улам-на дүргөн тургузунар.

Тудугжуларын ол өстөр хайындырышкан. Оларын аразындан дарганын өстөрин деткөөн чугаалар кытып үнгөн:

—«Демниг сааскан төве тудуп чир» деп үлөгөр сөс бар чүвө болгай,—деп бир-ле дугаарында Делгер-оол чугааны эгелөөн.—Бир эвес демнежиң ажылдаар болзувуса бистич күжүвүс база-ла хей!

—Күш хей-даа болза, ону таарыштыр тургузары херек болгай,—деп бызаачы Сөвөк ону үзө кирген.—Бияш, материал бөлеткээринге база күш херек, бажыңнарың тударыңга база күш херек!

—Ангы-ангы бригадалар болуп алгаш ажилдаар болза, улам эки! Боттарының эки туразы-биле катыжыл, көдөзө ажыл-агый артелиниң сталинчы Уставын хүдөөл алгаш, ждановчулар боттарының келди үлөгөр колхоз төвүн тудуп тургузарыңче шак ийдиң хей-агыттыг көдүрүшкүн-биле эгелеп кирипкенир.

—Чыргак бажының тайгазынга даа, колхозтун котланынга-даа баалды, хирөөнч даажы динияттеп үнгөн. Ол-ла үдө коммунист Делгер-оолга удуртурган, эң шынар бызаачылардан тургузунган тудуг бригадалары организастатынган. Тайгадан тудуг материалдарын колхоз төвүнчө саат чокка чедирер сорулга-биле тудуг ыажы сөөртүрүнчө колхоз хей аыт күжүн организастап тургаш, бызаачыларнын бригадаларын тудуг материалдары-биле доранна хандырып эгелөөн.

—Шак ыччаар ажилдап тургаш, колхозчу чурталганың баштайгы чылында артелиңиң тудугжулары 22 чангыс-ай бажыңнарың тутканнар. Он-он чылдарда самлар, кидис өгдөргө түрөп, чер кезип көжүп чораян 22 колхозчу өрөгелер ол бажыңнарже бир-ле дугаарда көжүп киргилээннер. Ол-ла чылдын колхозтун которазы тутунган,

Чаа чылдын телеграммалары

Кызылдың телеграфы Совет Эвилелиниң аяныбүрү хоорайларыңче — Москвада, Ленинградче, Киевче, Владивостокче, Алма-Атада, Казаньградче, Омскче, Воршиловче, Ташкентче, Ставропольче, Пензага, Хабаровскке, Кышинеке болган еске-даа хоорайларже чоруткулаан. Бүтү телеграммаларда совет кижилериниң өөрүшкүчү бүдүрүчү амилыралы, дайынчылык келер үдөгөн дээш, коммунизмниң тилделгези дээш, Ленин—Сталинниң партияның орулгаларын чөвөкчө кирип боттадырып дөп, могаг тонка дөңгөжүрүнүң патроттуг ийги чыгыла дээш чоргаарды тодаргай биле көстүп турар. Д ЮСУПОВ.

Тел-Хем районнун Жданов аттыг колхозунда улуг улустуң школазын организастаан. Чуррукта: башкы Телегияң колхозчулар биле кичээл чорудуп турары. Чуруу Н. Шмаковтуу. СЭТА-ның прессклишези.

